Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanımlarının Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi

Mehmet Ekmen

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7618-0261>

Öğretmen - Özel Fikri Bilim İlkokulu, İstanbul – TÜRKİYE

Prof. Dr. Mehmet Kaan Demir

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8797-0410>

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Çanakkale – TÜRKİYE

Makale Geçmişi	Öz
Geliş: 03.11.2019 Kabul: 22.12.2019 On-line Yayın: 31.12.2019	Bu araştırma Hayat Bilgisi Öğretim Programı kazanımlarının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu İstanbul ili Esenyurt ve Beylikdüzü ilçelerinde görev yapan 54 sınıf öğretmeninden oluşturulmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak uzman görüşleri alınarak araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada bulgulara, betimsel analiz yapılarak ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlara bakıldığında temel yaşam becerilerinin kazandırılması, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yeterlilik, aile ve toplumun temel değerlerini kazandırma, kendini tanıma ve kişisel bakım, temel düzeyde bilimsel süreç becerilerini kazandırma gibi konularında hayat bilgisi dersinin ilkökul için gerekli olduğu görülmüştür. Kazanım sayılarının yeterli olduğu görülmüş fakat kazanımları günlük hayat ile ilişkilendirilmesinde problem yaşandığı ifade edilmiştir. Kazanımların daha işlevsel hale getirilmesi tavsiye edilmiştir. Fen ve sosyal konuların dengeli dağılmadığı saptanmış, fen konularının yetersiz olduğu öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Değerleri kazandırmada öğretmenlerin daha çok grupla öğretim teknikleri ve sınıf dışı öğretim teknikleri kullandıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin programın daha işlevsel ve etkili hale getirebilmesi, uygulama sorunlarının azaltılabilmesi için hizmet içi eğitim almaya gönüllü oldukları saptanmıştır. Öğretim programları hazırlanırken programların asıl uygulayıcı olan öğretmenlerin ve eğitim öğretim ile ilgilenen tüm kurum ve kuruluşların görüş ve düşüncelerinin yeterince alınması eğitimin niteliğinin artırılması adına önerilmiştir.
Anahtar Kelimeler	
Hayat Bilgisi Hayat Bilgisi Öğretim Programı Kazanım Sınıf Öğretmeni	
Araştırma Makalesi	
DOI: 10.9761/JASSS39581	

An Investigation of the Objectives of Life Study Course Curriculum according to the Teacher's Opinions

Mehmet Ekmen

Teacher - Private Fikri Bilim Primary School, Istanbul – TURKEY

Prof. Dr. Mehmet Kaan Demir

Canakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Education, Department of Primary Education,
Canakkale – TURKEY

Article History

Submitted: 03.11.2019

Accepted: 22.12.2019

Published Online: 31.12.2019

Key Words

Life Study

Life Study Curriculum Learning

Outcome

Classroom teacher

Research Article

DOI: [10.9761/JASSS39581](https://doi.org/10.9761/JASSS39581)

Abstract

This study comprises of the opinions of the teachers on Life Study Course Curriculum. In this qualitative research, a case study was implemented. The study group of this research consisted of 54 classroom teachers who are currently in charge of in Esenyurt and Beylikdüzü Schools in İstanbul. In this research, the semi-structured interview form was used as a data collection source which was formerly based on the ideas of the experts. In this current research, the findings were obtained through the content analysis. Considering the obtained findings, it was seen that Life Study Course is necessary for gaining basic life abilities, competence on social and citizenship, saving the family and community basic values, self-knowledge, self-care, and basic level of scientific progress abilities. Though the objectives of the curriculum were seen adequate, it was noticed that the teachers have encountered the problems when they have associated the objectives with the daily life. It was advised to make the objectives more functional. According to the findings, Science and Social study subjects were not distributed in a balanced way and insufficient science topics were complained by the teachers. It was also detected that the teachers have used the group-works and out of classroom teaching techniques more. To make the curriculum more functional, it was determined that the teachers have been a volunteer to participate in in-service training. In this study, it has been suggested to taking into the consideration the ideas and opinions of the teachers who are the real implementers of the curriculums, and the institution and foundations which of them are concerning the education and training when the curriculums are designed.

1. Giriş

Dünyada meydana gelen hızlı değişimler öğretim programlarının çağa ayak uydurabilmesi için değişmesini gerektirmektedir. Bundan dolayı programların hedef ve içerik yönünden eksiksiz bir şekilde yenilenmesi yapılmalıdır. Eğitim alanında kalitenin artırılması eğitim veren tüm kurumlarının en önemli sorunlarından birisidir.

Geçmişten günümüze kadar yaşamsal faaliyetlerini sürdürebilmek için sürekli mücadele eden insanlar, nüfuslarında artması ile hayat mücadelesini sürdürmek için milletler haline gelerek iş bölümü ve görev paylaşımı yapmayı denemişleridir. İş bölümü ve görev paylaşımının sürekliliği farklı yapıların oluşmasına sebep olmuştur. Sürekli değişen ve gelişen dünyada bireylerin kendilerini gerçekleştirmesi ve ülkesi için değerli nesiller yetiştirebilmesi için eğitime ihtiyaçları vardır. Buna bağlı olarak eğitim; bireyleri, kendi özelliklerine dikkat edilerek biçimlendirmeye çalışan, informal ya da formal öğretimlerin tamamıdır (Gülev, 2008; Yılmaz 2007).

Eğitim öğretim sürecindeki öğrencileri içinde bulundukları toplumun ihtiyaçlarına göre yetiştirmek öğretim programlarının asıl amacıdır. Bu süreç içerisinde birey, toplum ve dünya standartlarında meydana gelen yenilikler ve değişimler geçmiş dönemlere göre daha hızlı bir şekilde ilerlemektedir. Eğitim öğretim sürecinde yaşanan zamanın istek ve ihtiyaçları karşılanması gerektiği gibi geleceğin ihtiyaç ve istekleri de çok iyi belirlenmelidir. Bundan dolayı ihtiyaçları karşılayacak şekilde toplumda yaşanan değişimlere, çağında gerisinde kalmamak adına öğretim programları düzenlenip, geliştirilip, değiştirilmelidir (Yüksel, 2000).

İlköğretimin amacı, çocukları kendi hayatlarına ve üst kademe öğrenimlere hazırlamaya katkı sağlamaktır. Bu amacın gerçekleşmesinde “Hayat Bilgisi” dersi çok büyük bir öneme sahiptir. Eğitimin en önemli amaçlarından biri; çocuğun içinde bulunduğu doğal ve toplumsal hayatına uyum sağlamasına katkıda bulunmaktır (Özdemir, 1998: 1). Öğrencilerin hem kendilerini hem de içinde bulundukları dünyayı ve yaşadıkları toplumu keşfetmeleri ve anlamaları adına oluşturulan bu ders de farklı aralıklarla yeniden yapılandırılmıştır. Bu durumun sebebi ise bilginin oldukça kısa bir sürede yenileniyor olmasıdır. Hayat bilgisi dersinin de çağın gerektirdiği yeni bilgi ve becerileri öğrencilerin eğitim gereksinimini karşılayabilecek nitelikte kapsaması gerekir.

Hayat bilgisi dersinin amacı, öğrencinin yaşam kalitesini artıracak temel yaşam becerilerini kazandırmaktır. Bu bağlamda düşünüldüğünde programın uygulayıcısı olan öğretmenlere çok büyük bir görev düşmektedir. Çünkü program öğretmen ya da konu merkezli değil öğrenci merkezlidir. Programda öğrencilere kazandırılmak istenen temel bilgi ve becerilere öğretmen hâkim olmalı ve rehberlik edebilecek donanıma sahip olmalıdır. Amaç öğrencilere bilgi yüklemek değil öğrencilerin yeteneklerini ve kişiliğini geliştirmeye yönelik çalışmalar olmalıdır.

Cumhuriyet Dönemi’nden günümüze kadar; 1926, 1936, 1948, 1968, 1998, 2005, 2009, 2015, 2017 ve 2018 yıllarında Hayat Bilgisi öğretim programı hazırlanmıştır. Sık sık yapılan bu değişiklikler öğretim programlarında bir takım problemlerin oluşmasına sebep olmuştur. Bu yüzden öğretim programlarının yeniden yapılandırılması alan araştırması yapılmadan gerçekleştirilemez. Geçmişten günümüze uygulanan her program gözden geçirilmeli, uygulamadan elde edilen verilerle geliştirilmekte olan programlar için çıkarımlarda bulunulmalıdır. Bu çerçevede 2018-2019 eğitim öğretim yılı ile birlikte uygulanmaya başlanan *Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımları hakkında öğretmen görüşleri nedir?* sorusu araştırmanın ana problemini temsil etmektedir.

Program geliştirme sürecinin literatürde birçok farklı tanımı bulunmaktadır. Örnek verecek olursak; Demirel (2004) program geliştirmeyi, “öğretim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünü” şeklinde tanımlamıştır. Program geliştirmeyi, programın temel ilkeleri ile tanımlayan Demirel, hedefi(amaç)öğrenciye kazandırılmak istenen davranışlar, içerik ögesini kazanımlarla(hedef) birbirini tamamlayan konuların tamamı;

öğrenme-öğretme sürecini kazanımlara(hedef) ulaşmak adına kullanılacak olan öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerin seçileceği; ölçme-değerlendirme ögesini ise kazanımların bir birinden bağımsız olarak denenip hedeflenen davranışların ne seviyede kazandırılıp kazandırılmadığı olarak belirtmektedir. Program geliştirme bahsedilen unsurların tamamını birlikte veya ayrı ayrı etkilediğinden oldukça etkin bir süreçtir (Hızlı Alkan, 2016).

Eğitim programlarının kendi içlerinde belli bir sistematik yapıları vardır. Bu yapı çeşitli öğelerden oluşmaktadır. Program öğeleri; kazanım, içerik, öğrenme-öğretme süreci, ölçme-değerlendirmeden oluşmaktadır. Eğitim programının hedef (kazanım, amaç) ögesinde, 'Bireyleri niçin eğitiyoruz?' sorusuna yanıt aramaktadır. Bu sebeple yapılan bu araştırmanın amacı, 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programını oluşturan ana öğelerden biri olan kazanımların öğretmen görüşlerine göre incelenmesidir. Hayat bilgisi öğretim programının yeni uygulamaya konulmuş olması, sınıf öğretmenlerinin tüm kademelerde uygulamaya dönük tecrübelerinin oluşmamasından dolayı verimli bir değerlendirme yapılamayacağı açıktır. Bundan dolayı öğretmenlerin geçmiş tecrübelerine güvenilerek değerlendirme yapılmalıdır.

2018-2019 eğitim öğretimi bahar döneminde İstanbul ili Beylikdüzü, Esenyurt ilçelerinde sınıf öğretmeni olarak çalışan öğretmenlerin Hayat Bilgisi Öğretim Programı kazanımları ile ilgili görüşlerini aşağıdaki alt problemler çerçevesinde incelemek hedeflenmiştir.

1. Hayat Bilgisi dersinin ilkokulun 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileri için gerekli olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?
2. Hayat bilgisi programında kazanım sayısı yeterli midir? Neden?
3. Hayat Bilgisi dersi kazanımlarını öğrencileri yaşama hazırlamakta yeterli buluyor musunuz? Neden?
4. Hayat bilgisi programında yer alan değerleri kazandırmak ve sosyal çevrelerini tanımak için ne gibi etkinlikler düzenliyorsunuz?
5. Hayat Bilgisi öğretim programında Atatürkçülük ile ilgili konuların yeterliği hakkında görüşleriniz nelerdir?
6. Hayat Bilgisi dersi içerisinde okutulan fen ve sosyal konuların dengeli dağıldığını düşünüyor musunuz? Neden?
7. Hayat bilgisi programının genel olarak güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?
8. Hayat Bilgisi öğretim programının uygulanmasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
9. Ortaya çıkan sorunlar sonrasında uygulayıcılara hizmet içi eğitimler verilmeli midir? Neden?

2. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli kullanılmıştır. Durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Bir duruma ilişkin etkenler bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ilgili durumdan nasıl etkilendikleri ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri üzerine odaklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2000).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 Eğitim Öğretim yılında İstanbul ili Esenyurt ilçesinde görev yapan 54 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Örnekleme yöntemi olarak amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, 112). Araştırmanın amaçları doğrultusunda ölçütlere uyan sınıf öğretmenleri araştırmaya dâhil edilmiştir. Yani ilkokul 1., 2. yada 3. sınıflarda görev yapan ve hayat bilgisi dersi veren sınıf öğretmenleri seçilmiştir.

2.1.1. Cinsiyet

Grafik 1’de araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Grafik 1. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Grafik 1’ e göre araştırmaya 54 öğretmen katılmıştır. Katılan öğretmenlerin %65’i kadın, % 35’i erkek öğretmenlerden oluşmuştur.

2.1.2. Okul Tipi

Grafik 2’de araştırmaya katılan öğretmenlerin çalıştıkları okul tiplerine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Grafik 2. Öğretmenlerin Çalıştıkları Okul Türlerine Göre Dağılımı

Grafik 2’ye bakıldığında araştırmaya katılan öğretmenlerin %65’i devlet okulunda %35’i ise özel okulda çalışmaktadır.

2.1.3. Öğretmenler Tarafından Bitirilen Okul Türleri

Grafik 3’de araştırmaya katılan öğretmenlerin en son bitirdikleri okul türlerine göre dağılımları hakkında bilgi verilmiştir.

Grafik 3. Öğretmenlerin En Son Bitirdikleri Okul Türlerine Göre Dağılımı

Grafik 3' e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %80'i eğitim fakültesi (4 yıllık) mezunu olduğu, %4'ü eğitim yüksekokulu mezunu olduğu, %7'si lisans tamamlama programı mezunu olduğu, % 9' unun diğer fakültelerden mezun olduğu görülmektedir.

2.1.4. Öğretmenlerin okuttukları sınıflara Göre Cinsiyet Dağılımı

Grafik 4'de araştırmaya katılan öğretmenlerin okuttukları sınıflara göre cinsiyet dağılımları hakkında bilgi verilmiştir.

Grafik 4. Öğretmenlerin Okuttukları Sınıflara Göre Cinsiyet Dağılımı

Grafik 4'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %65'i kadın, kadın öğretmenlerin %30'u birinci sınıf, %35'i ikinci sınıf, %35'inin üçüncü sınıf okuttuğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %35'i erkektir. Erkek öğretmenlerin %29'u birinci sınıf, %29'u ikinci sınıf, %42'sinin de üçüncü sınıf okuttuğu görülmüştür.

2.1.5. Öğretmenlerin Hizmet Süresi

Grafik 5'de araştırmaya katılan öğretmenlerin öğretmenlik hizmet süresi dağılımları hakkında

bilgi verilmiştir.

Grafik 5. Öğretmenlerin Hizmet Süresi Dağılımı

Grafik 5'e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %2'sinin bir yıldan az hizmet süresi, %18'nin 1-5 yıl arasında hizmet süresi, %25'nin 6-10 yıl arasında hizmet süresi, %20'sinin 11-15 yıl arasında hizmet süresi, %35'nin 15 yıldan fazla hizmet süresi olduğu görülmektedir.

2.1.6. Öğretmenlerin Çalıştıkları Okul Türleri

Grafik 6'da araştırmaya katılan öğretmenlerin çalışılan okul türleri içerisindeki öğretmenlik hizmet sürelerinin dağılımları hakkında bilgi verilmiştir.

Grafik 6. Öğretmenlerin Çalışılan Okul Tipine Göre Hizmet Süreleri

Grafik 6'ya göre araştırmaya katılan öğretmenlerin %65'i devlet okulunda çalışmaktadır. Devlet okullarında çalışanların %6'sı 1-5 yıl arasında hizmet süresi, %22'sinin 6-10 yıl arasında hizmet süresi, %28'inin 11-15 yıl arasında hizmet süresi, %44'nün 15 yıldan fazla hizmet süresi olduğu görülmektedir.

Özel okulda çalışan öğretmenlerin %5'i 1 yıldan az, %44'ü 1-5 yıl arasında, %28'inin 6-10 yıl arasında, %17'sinin 11-15 yıl arasında ve %5'inin 15 yıldan fazla hizmet süresi olduğu görülmüştür.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin 2018 hayat bilgisi dersinin uygulanışıyla ilgili görüşlerini almak üzere, araştırmacılar tarafından geliştirilen Öğretmen Görüşme Formu ile görüşmeler yapılmıştır. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış 9 sorulu görüşme formu kullanılmıştır. Sorular içerisinde 'kazanım sayısı yeterliliği', 'Atatürkçülük', 'kullanışlılık' ve 'uygulanabilirlik' gibi önemli kavramlara yer verilmiştir. Öğretmen Görüşme Formu, 3 öğretim elemanına ve 3 sınıf öğretmenine sunulularak, formla ilgili uzman görüşleri alınmış ve gerekli düzeltmeler, eklemeler yapılmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Verileri toplamak amacıyla görüşme formunun uygulanabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı onayı ile araştırma izni alınmıştır. Araştırmada veriler, 2018-2019 öğretim yılında çalışma grubunda bulunan 54 sınıf öğretmenine veri toplama aracının uygulanması yoluyla elde edilmiştir.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracının güvenilirliğini tespit etmek için araştırmacı ve alanında uzman birinin birbirinden bağımsız olarak yapmış olduğu kod ve temalara ayırma işlemi karşılaştırılmıştır. Taylor (2005) araştırmalarda kullanılan veri toplama aracının güvenilirliği için karşılaştırma sonucunda kodlayıcılar arasındaki uyumun %80-%90 arasında olması gerektiğini belirtmiştir. Belirtilen oran altında kalan veri toplama aracı güvenilir olmadığı gibi hiçbir bilimsel değeri yoktur. Yapılan bu araştırmada uyum yüzdesini bilimsel olarak kabul edilebilir olması adına Miles ve Huberman (1994)'ın "Görüş Birliği/(Görüş Birliği/(Görüş Birliği+ Görüş Ayrılığı)x100 olarak belirttiği formül kullanılmıştır. Hesaplamalar sonucunda araştırmacının güvenilirliği %80 olduğu tespit edilmiştir.

Veri toplama aracı, 2018-2019 öğretim yılı bahar döneminde, çalışma grubuna giren öğretmenlere uygulanmıştır. Uygulama sürecinde, nitel verilerin toplandığı sınıf öğretmenleriyle yüz yüze görüşmeler yapılmış ve her bir görüşme ortalama 15-20 dakika arası sürmüştür. Elde edilen bilgiler Microsoft Word programı ile yazıya geçirilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin isimleri kullanılmayıp öğretmenler için Ö1, Ö2, ... Ö54 şeklinde kodlama kullanılmıştır.

Araştırmada toplanan nitel verilerin analizinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Bu yaklaşıma göre elde edilen veriler görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorulara göre özetlenmiş ve yorumlanmaya çalışılmıştır. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini etkili bir şekilde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara alt problemlerin sırasına göre yer verilmiştir. Betimsel analiz yapılarak, elde edilen bulgular düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmaya çalışılmıştır.

3. Bulgular Ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular alt problemlere göre yorumlanmıştır.

3.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlere birinci soru olarak, 'Hayat Bilgisi dersinin ilkokulun 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileri için gerekli olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?' sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin soruya verdikleri cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Öğretmenlerin Araştırmanın Birinci Sorusuna Verdikleri Cevaplar, Frekans Dağılımları ve Yüzdeliği

Hayat bilgisi dersinin gerekliliğinin nedenleri	f	%
Temel yaşam becerilerinin kazandırılması	26	%48,14
Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yeterlilik	11	%20,37
Aile ve toplumun temel değerlerini kazandırma	6	%11,11
Kendini tanıma ve kişisel bakım	4	%7,40
Temel düzeyde bilimsel süreç becerilerini kazandırma	3	%5,55
Diğer	4	%7,40

Tablo 1' e göre öğretmenlerin 'Hayat Bilgisi dersinin ilkokulun 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileri için gerekli olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?' Sorusuna verdiği cevaplar 'Temel yaşam becerilerinin kazandırılması'(f:26), 'Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yeterlilik'(f:11), 'Aile ve toplumun temel değerlerini kazandırma'(f:6), 'Kendini tanıma ve kişisel bakım'(f:4), 'Temel düzeyde bilimsel süreç becerilerini kazandırma'(f:3), 'Diğer'(f:4) şeklinde temalara ayrılarak incelenmiştir.

Hayat bilgisi dersinin temel yaşam becerilerinin kazandırılması için gerekli olduğunu düşünen öğretmen görüşleri şu şekildedir: Ö.2, Ö.3, Ö.12

Ö.2 (erkek, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Gündelik hayattaki bütün kazanımların hayat bilgisi dersinde olduğu için gerekli olduğunu düşünüyorum.

Ö.3(erkek, fakülte mezunu, 6-10 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Gerekli olduğunu düşünüyorum. Hayatta yaptıkları şeylerin ders olarak karşılımları çıkması öğretmenin ve öğrencinin anlatma ve anlama konusunu pekiştirmektedir.

Ö.12(kadın, diğer fakültelerden mezun, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Evet, Gerekli olduğunu düşünüyorum. Çünkü yaşama yönelik yetiştirilen bireyler daha etkili yaşam sürerler. Ayrıca çocuk çevresinde başarılı, etkin ve olumlu bir biçimde uyum sağlar.

Hayat bilgisi dersinin sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yeterlilik için gerekli olduğunu düşünen öğretmen görüşleri şu şekildedir: Ö.17,Ö.23, Ö.34

Ö.17(kadın, fakülte mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Evet. Özellikle yenilenen Hayat Bilgisi müfredatının, bu yaş grubu çocukları için tatmin edici kazanımlar sunduğunu görüyorum. Zengin çerçevesi ile hem çocuklar için rehber niteliğinde hem de genel kültür artırıcı konular.

Ö.23(kadın, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Öğrenciyi topluma hazırlama, toplum, okul kültürüne, uyma süreçleri bakımından Hayat Bilgisi dersi öğrenciler için gereklidir.

Ö.34(kadın, fakülte mezunu, 11-15 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Evet, gerekli olduğunu düşünüyorum. Öğrencileri topluma hazırlama, çevrelerini tanıma davranış kazandırma konularında faydalı olduğunu düşünüyorum.

Hayat bilgisi dersinin aile ve toplumun temel değerlerini kazandırma için gerekli olduğunu düşünen öğretmen görüşleri şu şekildedir: Ö.10, Ö.13, Ö.51

Ö.10(erkek, fakülte mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Evet. Öğrencileri hayata hazırlamada ailede verilen bilgilerin eksik ya da yetersiz olduğunu düşünüyorum. Bu noktada okulun bunu tamamlayacağını düşünüyorum.

Ö.13(kadın, fakülte mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Kesinlikle olmalı. Ailede verilen eksik ya da yetersiz bilgilerin okulda tamamlandığını düşünüyorum.

Ö.51(erkek, lisans tamamlama programı mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Gerekli olduğunu düşünüyorum. Aile tarafından günlük hayata ait kavramaları uygulama alanları (atölye gibi) oluşturulmalıdır.

Hayat bilgisi dersinin kendini tanıma ve kişisel bakım için gerekli olduğunu düşünen öğretmen görüşleri şu şekildedir: Ö.45, Ö.47

Ö.45(erkek, fakülte mezunu, 11-15 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Kesinlikle gerekli olduğunu düşünüyorum. Hayat Bilgisi ailede başlamakla, birlikte okul tarafından tamamlanmalı ve öğrencilerin sorumluluk alan sorgulayan, duyarlı bireyler olması hedeflenmelidir.

Ö.47(kadın, fakülte mezunu, 11-15 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Evet. Çünkü çocukların öz bakım becerileri ve günlük hayattaki kuralları kavrayıp özenmesini sağlıyor.

Hayat bilgisi dersinin temel düzeyde bilimsel süreç becerilerini kazandırma için gerekli olduğunu düşünen öğretmen görüşleri şu şekildedir: Ö.8, Ö.53

Ö.8(erkek, diğer fakülteler, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Evet. Hayatı tanıma açısından ve de ana ders olan sosyal fene hazırlık oluyor.

Ö.53(erkek, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Düşünüyorum. Hayat toplumu, tarihi, bilimi seviyelerine göre, doğru yönlendirmelerle, algılama ve öğrenmede köprü olduğunu düşünüyorum.

Genel olarak verilen cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan erkek ya da kadın, kıdem yılı 1 yıldan az veya 15 yılından fazla, devlet okulunda veya özel okulda çalışan öğretmenlerin hepsi ilkokulda uygulanan hayat bilgisi dersinin öğrenciler için gerekli olduğunu söylemişlerdir. Araştırmanın birinci alt problemi olan 'Hayat Bilgisi dersinin ilkokulun 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileri için gerekli olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?' sorusuna verilen cevaplar bir araya getirildiğinde Hayat Bilgisi dersinin 1. 2. ve 3. sınıflarda gerekli olduğu ortak görüşüne varılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin hiçbiri gereksiz olduğunu düşünmemektedir. Bu nedenle Hayat Bilgisi dersinin 1, 2 ve 3. sınıflarda okutulan, öğrencilerin iyi birer birey, iyi bir vatandaş olması, çevresine olumlu uyum sağlayabilmesi için gerekli olan temel davranışları kazandırmada etkili olduğunun düşünüldüğü söylenebilir.

3.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlere ikinci soru olarak, 'Hayat bilgisi programında kazanım sayısı yeterli midir? Neden?' sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin soruya verdikleri cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Öğretmenlerin Araştırmanın İkinci Sorusuna Verdikleri Cevaplar, Frekans Dağılımları ve Yüzdeliği

Kazanım sayısı yeterliliği	f	%
Yeterli		
Haftalık ders saatine uygunluk	20	% 37,03
İhtiyaçları karşılama	16	% 29,62
Yetersiz		
Günlük yaşam uyumsuzluğu	10	% 18,51
Temel yaşam becerileri kazandırma eksikliği	8	% 14,81

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğretmenlerin ‘Hayat bilgisi programında kazanım sayısı yeterli midir? Neden?’ sorusuna ‘yeterlidir’(f:36), ‘yetersiz’(f:18) şeklinde 2 temaya ayrılarak incelenmiştir.

‘Hayat bilgisi programında kazanım sayısı yeterli midir? Neden?’ sorusuna ‘yeterlidir’ cevabını veren öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir: Ö.5, Ö.17, Ö.33

Ö.5(kadın, fakülte mezunu, 15 yıldan mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Yeterlidir. Kazanımlar önerilen sürede tamamlanmaktadır. Çocukların seviyelerine uygun olduğu için konular ve kazanımlar gayet iyi kazandırılmaktadır.

Ö.17(kadın, fakülte mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Kesinlikle evet.3.sınıf Hayat Bilgisi dersi 6 üniteden oluşuyor. Ünite konuları hayatın içinden hayata yönelik kazanım sayısı da gayet yeterlidir. Esasen önemli olan ne kadar çok şey hedeflediğimiz değil ne ölçüde ulaşabildiğimizdir.

Ö.33(kadın, fakülte mezunu, 11-15 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Yeterli. Çok fazla kazanım olmamalı kazanım çokluğu konuların zamanlarını kısıtlayacağı için öğrencilere yük olarak yansıyacaktır.

Genel olarak verilen cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan 15 yıldan fazla tecrübesi olan kadın ve erkek öğretmenler kazanımları yeterli gördüklerini belirtmişlerdir. Hayat bilgisi programında kazanım sayısı yeterli midir? Neden?’ sorusuna ‘yeterlidir’ cevabını veren öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde 2018 Hayat Bilgisi dersi program kazanımlarının öğretmenlerin %67’si tarafından yeterli olduğu düşünülmektedir. Fakat kazanım sayısı yeterlidir diyen öğretmen görüşlerinin içerisinde kazanımların işlevselliğinin düzeltilmesi gerektiğini, var olan kazanımların daha sade ve anlaşılabilir hale getirilebileceğini, değerler eğitimi ile ilişkili kazanımların olması gerektiğini düşünenlerde yer almaktadır.

Hayat bilgisi programında kazanım sayısı yeterli midir? Neden?’ sorusuna ‘yetersizdir’ cevabını veren öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir: Ö.1, Ö.3, Ö.18, Ö.22

Ö.1(kadın, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Yeterli değil, daha kapsamlı ve nitelikli olabilir.

Ö.3(erkek, fakülte mezunu, 6-10 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Kazanımlar etkinlik olarak yeterli değil. Kazanımların biraz daha zenginleştirilmesi önemlidir.

Ö.18(kadın, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Yeterli değildir. Günlük hayat ve Atatürk kazanımları çoğaltılabilir.

Ö.22(kadın, fakülte mezunu, 6-10 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Yeterli değildir. Hayatın içinden gündelik yaşam problemleri, örnek olay, empati çalışmaları, drama çalışmaları, uygulamaları hakkını vererek yapabilecek zamanı ne yazık ki bulamıyoruz.

Genel olarak verilen cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan mesleki tecrübesi 15 yıldan az olan öğretmenler kazanım sayılarının yetersiz olduklarını belirtmişlerdir. Özel okulda ya da devlet okulunda çalışan öğretmenlerin de kazanım sayılarının artırılması gerektiği görüşünde oldukları görülmektedir. Hayat bilgisi programında kazanım sayısı yeterli midir? Neden? sorusuna 'yetersizdir' cevabını veren öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde 2018 Hayat Bilgisi dersi program kazanımlarının öğretmenlerin %33'ü tarafından yetersiz olduğu, yani öğretmenlerin üçte ikisinin kazanım sayısını uygun buldukları ifade edilebilir.

3.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlere üçüncü soru olarak, 'Hayat bilgisi dersi kazanımları öğrencileri yaşama hazırlamakta yeterli buluyor musunuz? Neden?' sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin soruya verdikleri cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3

Öğretmenlerin Araştırmanın Üçüncü Sorusuna Verdikleri Cevaplar, Frekans Dağılımları ve Yüzdeliği

Kazanımların yaşama hazırlama yeterliliği	f	%
Yeterli		
Günlük yaşam becerilerini içeriyor	23	%42,59
Temel yaşam becerilerini destekliyor	10	% 18,51
Yetersiz	21	% 38,89
Değerler eksikliği	11	% 20,37
Günlük yaşam uyumsuzluğu	10	% 18,51

Tablo 3' de görüldüğü gibi öğretmenlerin 'Hayat bilgisi dersi kazanımları öğrencileri yaşama hazırlamakta yeterli buluyor musunuz? Neden?' sorusuna 'yeterlidir'(f:33), 'yetersiz'(f:21) şeklinde 2 temaya ayrılarak incelenmiştir.

Hayat bilgisi dersi kazanımları öğrencileri yaşama hazırlamakta yeterli buluyor musunuz? Neden? sorusuna 'yeterli' cevabını veren öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir: Ö.2, Ö.5, Ö.17, Ö.33

Ö.2(erkek, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Yeterli buluyorum. Daha fazla kazanımda verilebilir fakat öğrenci de olumlu dönüş olmadığı sürece fazla yüklemeye gerek yoktur.

Ö.5 (kadın, fakülte mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Evet buluyorum. İlgi alanlarına ve öğrenilmesi gereken konulara değinilmiş.

Ö.17(kadın, fakülte mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Kazanımları yeterli buluyorum da ne kadar kazandırılabilir, işte onu tartışmak lazım diyorum. Israrla

tekrarlıyorum ki mesele kazanımlar yazmak, hedefler belirlemekten ziyade, bunları öğrencilerimize, çocuklarımıza, olması gerektiği şekilde aktarmaktır. Bu kazanımların çocuklar için bir anlam ifade etmesini sağlamaktır. "Güvenli Hayat" ünitesinde yüksek performans göstererek 100 alan bir çocuk, sağına soluna bakmadan caddeye atlıyorsa, serviste camdan sarkıyorsa o kazanımları tartışırım ben.

Ö.33(kadın, fakülte mezunu, 11-15 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Tamamen yeterli bulmuyorum. Çünkü sadece kitapta okuyup işlemek ilkökul öğrencileri için kısıtlı öğrenme ortamı sunar. Daha çok gezilmeye müsait bir program yapılmalı.

'Hayat bilgisi dersi kazanımları öğrencileri yaşama hazırlamakta yeterli buluyor musunuz? Neden?' sorusuna 'yeterli' buluyorum cevabını veren öğretmen görüşleri incelendiğinde kazanımların kişisel özelliklerden, düşünme becerilerine, çevreye uyumlarına, sosyal davranışlara kadar öğrencilerin sağlıklı bir yaşam oluşturmalarında aktif bir rol oynadığı söylenilebilir.

Hayat bilgisi dersi kazanımları öğrencileri yaşama hazırlamakta yeterli buluyor musunuz? Neden?' sorusuna 'yetersiz' cevabını veren öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir: Ö.1, Ö.18, Ö.22, Ö.23

Ö.1(kadın, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Yeterli değil, daha kapsamlı ve nitelikli olabilir

Ö.18(kadın, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Daha fazla uygulama ve gerçek hayatta ilişkilendirme yapılması gerekiyor.

Ö.22(kadın, fakülte mezunu, 6-10 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Yeterli değildir. Hayatın içinden gündelik yaşam problemleri, örnek olay, empati çalışmaları, drama çalışmaları, uygulamaları hakkını vererek yapabilecek zamanı ne yazık ki bulamıyoruz.

Ö.23(kadın, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Değerler, gelenek ve görenekler üzerine daha fazla durulabilir.

Genel olarak verilen cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden fakültelerin 4 yıllık bölümünden mezun ve 10 yıldan az mesleki tecrübesi az olanlar, kazanımları günlük hayata hazırlamada yetersiz bulmuşlardır. Bunun yanı sıra araştırmaya katılan kadın ve 15 yıldan fazla mesleki tecrübesi olan sınıf öğretmenleri kazanımları günlük hayata hazırlamada yeterli bulmuşlardır. 'Hayat bilgisi dersi kazanımları öğrencileri yaşama hazırlamakta yeterli buluyor musunuz? Neden?' sorusuna 'yetersiz' buluyorum cevabını veren öğretmen görüşleri incelendiğinde kazanım sayılarının artırılması gerektiği, kazanımların günümüz ihtiyaçlarını karşılamadığı, kazanımların ülkemiz gelenek ve göreneklerini yansıtmadığı, ders saati ve ünite sayıları arasında uyumsuzluk olduğu vurgulanmıştır.

3.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlere dördüncü soru olarak, 'Hayat bilgisi programında yer alan değerleri kazandırmak ve sosyal çevrelerini tanımak için ne gibi etkinlikler düzenliyorsunuz?' sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin soruya verdikleri cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4

Öğretmenlerin Araştırmanın Dördüncü Sorusuna Verdikleri Cevaplar, Frekans Dağılımları ve Yüzdeliği

Yapılan etkinlikler	f	%
Grupla öğretim teknikleri		
Drama	13	% 24,07
Tiyatro	5	% 9,25
Oyun	5	%9,25
Video animasyon	3	%5,55
Örnek olay	5	%9,25

Tablo	Bireysel Öğretim Teknikleri	Empati	5	% 9,25	4'de
		Röportaj	2	% 3,70	
		Balık kılçığı	1	%1,85	
		Zihin haritası	1	%1,85	
		Araştırma	1	%1,85	
	Sınıf Dışı Öğretim Teknikleri	Gezi	22	%40,07	
		Proje ödevi	2	%3,70	
		Ev ziyareti	2	%3,70	
		Yakın çevre gezileri	3	%5,55	

görüldüğü gibi öğretmenlerin 'Hayat bilgisi programında yer alan değerleri kazandırmak ve sosyal çevrelerini tanımak için ne gibi etkinlikler düzenliyorsunuz?' sorusuna '*grupla öğretim teknikleri*'(f:31), '*bireysel öğretim teknikleri*'(f:10), '*sınıf dışı öğretim teknikleri*'(f:29) şeklinde 3 temaya ayrılarak incelenmiştir.

Tablo 4'e göre 'Hayat bilgisi programında yer alan değerleri kazandırmak ve sosyal çevrelerini tanımak için ne gibi etkinlikler düzenliyorsunuz?' sorusuna '*grupla öğretim teknikleri*' kullanarak etkinlikler düzenliyorum cevabını veren öğretmenler daha çok drama, tiyatro, oyun, video animasyon, örnek olay gibi öğretim teknikleri kullandıkları dile getirmişlerdir. Buradan da görüldüğü üzere katılımcılar değerleri kazandırmak ve sosyal çevrelerini tanımak için grupla öğretim tekniklerini tercih ettiklerini söyleyebiliriz. Öğretmen görüşlerinden örnekler ise şunlardır: Ö.1, Ö.3, Ö.38, Ö.42

Ö.1(kadın, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Drama yöntemine başvuruyorum

Ö.3(erkek, fakülte mezunu, 6-10 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Drama ve tiyatro etkinlikleri yapıyoruz.

Ö.38(erkek, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Video animasyon, çizgi film, akıllı tahta etkinlikleriyle gezi gözlem tiyatro vb...

Ö.42(kadın, fakülte mezunu, 11-15 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Sınıf içi oyunlar, görsel izleme soru cevap, materyal gösterimi, dramatize etme vb... yöntemleri uyguluyorum.

Tablo 4'e göre 'Hayat bilgisi programında yer alan değerleri kazandırmak ve sosyal çevrelerini tanımak için ne gibi etkinlikler düzenliyorsunuz?' sorusuna '*bireysel öğretim teknikleri*' kullanarak etkinlikler düzenliyorum cevabını veren öğretmenler sınıf ortamında empati, röportaj, balık kılçığı, zihin haritası, araştırma gibi öğretim teknikleri kullandıkları görülmektedir. Fakat grupla öğretim teknikleri ve sınıf dışı etkinliklerle karşılaştırıldığında öğretmenlerin bireysel öğretim tekniklerine çok başvurmadıkları söylenebilir. Bireysel öğretim tekniklerine örnek öğretmen görüşleri ise şunlardır: Ö.22, Ö.23

Ö.22(kadın, fakülte mezunu, 6-10 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Empati, drama, örnek olay çalışmaları. Balık kılçığı, zihin haritası vb. çalışmalar. Geziler düzenliyoruz.

Ö.23(kadın, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlayacak etkinlikler düzenlenmektedir. Örneğin Bir bitkinin gelişim süreci kazanımı elde ettirmek için öğrencilerin tohum ekmesi ve düzenli olarak sulamasını sağlayarak kazanımın öğrenilmesi desteklenir.

Tablo 4'e göre 'Hayat bilgisi programında yer alan değerleri kazandırmak ve sosyal çevrelerini tanımak için ne gibi etkinlikler düzenliyorsunuz?' sorusuna '*sınıf dışı öğretim teknikleri*' kullanarak etkinlikler düzenliyorum cevabını veren öğretmenler okul dışı gezileri, proje ödevi, ev ziyareti, yakın çevre gezileri yaptıkları görülmektedir. Buna göre tablo incelendiğinde öğretmenler öğrencilerin değerleri kazanması ve sosyal çevrelerini tanımak için en çok gezi düzenlediklerini söyleyebiliriz.

Öğretmenlerin sınıf dışı öğretim teknikleri hakkındaki düşünceleri ise şunlardır: Ö.10, Ö.17, Ö.34, Ö.36

Ö.10(erkek, fakülte mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Çevremizde gezilebilecek yerleri ziyaret ediyoruz. Konuyla ilgili belgeseller izletiyorum. Aile ile birlikte yapılabilecek proje ödevleri veriyorum.

Ö.17(kadın, fakülte mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Büyük şehir yalnızlığı ve kopukluğuna inat ne yapabiliyorsak diyelim. Değerler kazanımı toplumda iç içe tecrübelerle olur. Geziler ve ev ziyaretleri dışında bir şey yapamıyoruz.

Ö.34(kadın, fakülte mezunu, 11-15 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

En etkili yöntemin geziler olduğunu düşünüyorum. Okul gezileri dışında kendim de hafta sonları öğrencilere faydalı olacağını düşündüğüm yerlere götürüyorum.

Ö.36(kadın, diğer fakülteler mezunu, 11-15 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Piknik gezileri doğayı tanımak için, Sultanahmet Ayasofya gibi geziler tarihimizin tanımak için meslek tanıtıcı geziler vb.. düzenliyorum.

Genel olarak verilen cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan kadın veya erkek sınıf öğretmenlerinin grupla öğretim tekniklerini kullandıkları görülmüş. Mesleki tecrübesi 10 yıldan fazla olan erkek sınıf öğretmenlerin sınıf dışı etkinlikleri daha çok yaptıkları tespit edilmiştir. Buradan da mesleki tecrübe veya kıdem artışının sınıf öğretmenlerinde sınıf dışı etkinliği yapmaya daha eğilimli bir durum oluşturdıkları ifade edilebilir. Sınıf öğretmenlerinin özellikle hayat bilgisi dersi için çocuklara kazanımları içselleştirmelerini sağlamak için uyguladıkları tekniklerin önemli olduğu ve geleneksel olarak ifade edilen yöntem ya da tekniklere hedeflere ulaşamayacağı açıktır.

3.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlere beşinci soru olarak, 'Hayat bilgisi öğretim programında Atatürkçülük ile ilgili konuların yeterliliği hakkında görüşleriniz nelerdir?' sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin soruya verdikleri cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5

Öğretmenlerin Araştırmanın Beşinci Sorusuna Verdikleri Cevaplar, Frekans Dağılımları ve Yüzdeliği

Atatürkçülük ile konularının yeterliliği	f	%
Yeterli		
Sade ve anlaşılır	10	% 18,51
Kazanım sayısı yeterliği	9	% 16,66
Yetersiz		
Milli ve manevi değer eksikliği	14	% 25,92
Kazanım sayısı azlığı	20	%37,03

Tablo 5'de görüldüğü gibi öğretmenlerin 'Hayat bilgisi öğretim programında Atatürkçülük ile ilgili konuların yeterliliği hakkında görüşleriniz nelerdir?' sorusuna 'yeterli'(f:19), 'yetersiz'(f:34) şeklinde 2 temaya ayrılarak incelenmiştir.

'Hayat bilgisi öğretim programında Atatürkçülük ile ilgili konuların yeterliliği hakkında görüşleriniz nelerdir?' sorusuna 'yeterli' cevabını veren öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir: Ö.3, Ö.14, Ö.45,

Ö.3(erkek, fakülte mezunu, 6-10 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Kazanımların çoğunda Atatürkçülük ile ilgili konular mevcut olarak yeterli görüyorum.

Ö.14 (kadın, fakülte mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Atatürkçülük konusu yeterli fakat Atatürk'ü doğru anlatma konusunda ne kadar yeterliyiz onu bilemem.

Ö.45(erkek, fakülte mezunu, 11-15 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Yeterli görüyorum. Önceki yıllarda Atatürkçülük ile ilgili konular öğrenciler için daha karmaşık daha uzun ve soyut geliyordu. Şimdi öğrencilerin seviyesine uygun daha yüzeysel işlenmektedir.

Atatürkçülük ile ilgili konuların yeterli olduğunu düşünen öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde Atatürkçülük konularının tüm konularla ilişkilendirilebileceği, Atatürkçülük konu kazanımlarının yeterli olduğu fakat öğrenciye kazandırılmakta gereken önemin verilmediği, eski öğretim programlarındaki kazanım sayısının fazlalığının öğretimi zorlaştırdığı yönünde görüşler belirtildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

‘Hayat bilgisi öğretim programında Atatürkçülük ile ilgili konuların yeterliliği hakkında görüşleriniz nelerdir?’ sorusuna ‘yetersiz’ cevabını veren öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir: Ö.7, Ö.19, Ö.23

Ö.7 (erkek, fakülte mezunu, 15 yıldan fazla arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Atatürkçülük konuları yaş seviyesine uygun düzeyde olması gerekir. Atatürk’ün çocukluk yıllarına daha ağırlıklı yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Ö.19 (kadın, fakülte mezunu, 6-10 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Atatürk ve değerlerin konu ve kapsamı açısından azaldığını düşünüyorum. Önemin daha da vurgulanması gerektiğini düşünüyorum.

Ö.23 (kadın, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Daha fazla yer verilmeli. Milli duyguları, daha fazla benimsemeli ki İstiklal Marşı ve bayrak törenlerinde nasıl durması gerektiğini öğrenebilsin.

Genel olarak verilen cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan 15 yıldan fazla mesleki tecrübesi olan erkek sınıf öğretmenlerinin Atatürkçülük kazanımlarının yetersiz olduğu cevabını verdikleri görülmüştür. Devlet okulunda çalışan kadın sınıf öğretmenlerinin bir kısmı da Atatürkçülük kazanımlarını yeterli görmüşlerdir. Her iki grubun da kendilerine göre haklı gerekçeleri olduğu ifade edilebilir. Atatürkçülük ile ilgili konuların yetersiz olduğunu düşünen öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde Atatürk’ün vatan ve millet sevgisi kazanımlarının çıkarıldığı, Atatürk’ün önderliğinin çocuklara aşılabilmesinin zorlaştığı, Türk milletinin milli birlik ve beraberliğini sağlayan konuların azaltıldığı yönünde görüşler olduğu tespit edilmiştir.

3.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlere altıncı soru olarak, ‘Hayat bilgisi dersi içerisinde okutulan fen ve sosyal konuların dengeli dağıldığını düşünüyor musunuz? Neden?’ sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin soruya verdikleri cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6

Öğretmenlerin Araştırmanın Altıncı Sorusuna Verdikleri Cevaplar, Frekans Dağılımları ve Yüzdeliği

Fen ve sosyal konularının dağılımı	f	%
Dengeli dağılım	28	% 52,83
Dengesiz dağılım	25	%47,16
Fen konuları eksik/az	18	% 33,33
Sosyal konuları eksik/az	9	%16,66
Sosyal konuları fazla/çok	5	%9,25

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmenlerin ‘Hayat bilgisi dersi içerisinde okutulan fen ve sosyal konuların dengeli dağıldığını düşünüyor musunuz? Neden?’ sorusu cevapları ‘dengeli dağılım’(f:28), ‘dengesiz dağılım’(f:25) 2 temaya ayrılmış ‘dengesiz dağılım’ teması kendi içinde ‘fen konuları eksik’, ‘sosyal

konuları eksik', 'sosyal konuları fazla' olacak şekilde gruplara ayrılarak incelenmiştir.

Hayat bilgisi dersi içerisinde okutulan fen ve sosyal konuların dengeli dağıldığını düşünüyor musunuz? Neden?' sorusuna 'dengeli dağılım' cevabını veren öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir: Ö.2, Ö.6

Ö.2 (erkek, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Yaş grubuyla ilgili bakıyorum duruma kazanımlar öğrencilerin gelişimsel özelliklerine göre dağıtılmıştır.

Ö.6 (kadın, diğer fakülteler mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Evet, fazlada konuya boğmaya gerek yok.

Fen ve sosyal konularının dengeli dağıldığını düşünen öğretmen görüşleri incelendiğinde sınıf seviyelerine göre konu ve kazanımların yeterli olduğu, konuların eski programlara göre daha sade verildiği, sosyal ve fen konularının temel derslere hazırlık olarak verildiği görüşlerine ulaşılmıştır.

'Hayat bilgisi dersi içerisinde okutulan fen ve sosyal konuların dengeli dağıldığını düşünüyor musunuz? Neden?' sorusuna 'dengesiz dağılım' cevabını veren öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir: Ö.12, Ö.27

Ö.12 (kadın, diğer fakülteler mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

4.sınıflarda ve 2.sınıflarda çok dengeli dağılmıyor. Fen konuları daha azınlıkta kalıyor. Deneyler daha az. Hayat bilgisi konuları fazla.3. sınıfta fen ve hayat bilgisi olarak ayrılması uygun oldu.

Ö.27 (kadın, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Dengeli olduğunu düşünmüyorum. Sosyal konulara daha ağırlık veriliyor.

Genel olarak verilen cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan 10 yıldan fazla mesleki tecrübeye sahip sınıf öğretmenleri fen konularının eksikliği ya da sosyal konularının fazlalığından bahsederek kazanımların dengesiz dağıldığını belirtirken, 5 yıldan az mesleki tecrübesi olan sınıf öğretmenleri ise kazanımların dengeli dağıldığını belirtmişlerdir. Bu açıdan da kıdem süresinin artmasının öğretmenlerin alan dağılımı beklentisini de değiştirdiği ifade edilebilir. Fen ve sosyal konularının dengesiz dağıldığını düşünen öğretmen görüşleri incelendiğinde fen konu ve kazanımlarının az olduğuna, sosyal konularının eksik ya da fazla olduğu görüşleri ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %46'sı fen ve sosyal konularının dağılımında dengesizlik olduğunu belirtmiştir. Bu eksikliklere bakıldığında; sosyal konularının fen konularına göre fazla olması, fen konularının yetersiz olması, okulların fiziki alt yapısının yetersiz olması gibi birçok problem olduğu görülmüştür.

3.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlere yedinci soru olarak, 'Hayat bilgisi programının genel olarak güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?' sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin soruya verdikleri cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Öğretmenlerin Araştırmanın Yedinci Sorusuna Verdikleri Cevaplar, Frekans Dağılımları ve Yüzdeliği

Güçlü ve zayıf yönleri		f	%
Güçlü yönleri	Günlük yaşam becerileri kazandırılması	18	% 33,33
	Kazanımların yeterliliği	4	% 7,40
	Görsellik	1	% 1,85
Zayıf yönleri	Uygulama alanı eksikliği	16	% 29,62
	Mili ve manevi değerler eksikliği	7	% 12,96
	Disiplinler arası ilişkilendirme	3	% 5,55
	Ders saati azlığı	2	% 3,70

Tablo 7' de görüldüğü gibi öğretmenlerin 'Hayat bilgisi programının genel olarak güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?' sorusu cevapları 'güçlü yönleri'(f:23), 'zayıf yönleri'(f:28)olarak 2 temaya ayrılmıştır. Güçlü yönleri teması kendi içinde 'günlük yaşam becerileri kazandırılması', 'kazanımların yeterliliği' ve 'görsellik' olarak 3 gruba ayrılmıştır. Zayıf yönleri teması 'uygulama alanı eksikliği', 'milli ve manevi değerler eksikliği', 'disiplinler arası ilişkilendirme' ve 'ders saati azlığı' olacak şekilde gruplara ayrılarak incelenmiştir.

'Hayat bilgisi programının genel olarak güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?' sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde programın güçlü yönleri ile ilgili düşünceler şu şekildedir.

'Günlük yaşam becerileri kazandırılması' ile ilgili görüşler: Ö.7, Ö.12

Ö.7 (erkek, fakülte mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Programın güçlü yönleri hayatla ilgili, günlük yaşamla ilgili, çocukların ilgisini çekiyor.

Ö.12 (kadın, diğer fakülteler mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Güçlü yönleri; Hayat bilgisi dersinde işlenen konular genellikle hayatın içinde yer alan, sürekli karşılaştıkları konular olması.

Hayat bilgisi programının güçlü yönlerinin olduğunu düşünen öğretmen görüşleri incelendiğinde kazanımların yeterli olduğuna, programda gereken görsellere yer verildiği, hayat bilgisi dersinin günlük yaşam becerilerinin kazandırılmasını desteklediği sonucuna varılmıştır.

'Hayat bilgisi programının genel olarak güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?' sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde programın zayıf yönleri ile ilgili düşünceler şu şekildedir.

'Uygulama alanı eksikliği' ile ilgili görüşler: Ö.6, Ö.14,

Ö.6 (kadın, diğer fakülteler mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Çocuklarda farkındalık yaratıyor. Ancak uygulama olmadığı için yerine ulaşmıyor.

Ö.14 (kadın, fakülte mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Bana göre en zayıf yanı yaparak yaşayarak gezerek görerek yaşama şansımızın çok az olması. Her şeyin kâğıt kalem üzerinde yapılması.

'Milli ve manevi değerler eksikliği' ile ilgili görüşler: Ö.18,

Ö.18 (kadın, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Atatürk kazanımlarının azlığı zayıf yönüdür.

'Disiplinler arası ilişkilendirme' ve 'ders saati azlığı' ile ilgili görüşler: Ö.27, Ö.52

Ö.27 (kadın, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Zayıf yönleri, disiplinler arası ilişkilendirmenin zayıf olmasıdır.

Ö.52 (kadın, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Zayıf yönleri; Öğrenci merkezde hayata hazırlamayı hedef aldığı için daha çok ders saat olarak verilmesi gerektiğine inanıyorum.

Genel olarak verilen cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan 6 yıldan fazla mesleki tecrübesi olan kadın öğretmenler hayat bilgisi dersinin güçlü yönlerinin ağırlıkta olduğunu belirtmişlerdir. Mesleki tecrübesi 6 yıldan az olan kadın öğretmenler de programın milli ve manevi değerler yönünden, ders saati azlığı gibi durumlardan dolayı zayıf olduğunu söylemişlerdir. Erkek sınıf öğretmenlerinin ise bu açıdan dikkat çekici ortak bir görüşü söz konusu olmamıştır. Hayat bilgisi programının zayıf yönlerinin olduğunu düşünen öğretmen görüşleri incelendiğinde Atatürkçülük kazanımlarının azlığı, değerler eğitime gereken önemin verilmediği, eski programlara göre ders saatin daha az olduğu, derste öğrenilen davranışların günlük hayata aktarmada zorluk yaşandığı, kazanımlara ait yeterince uygulama yapılamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlere sekizinci soru olarak, 'Hayat bilgisi öğretim programının uygulanmasında karşılaştığımız sorunlar nelerdir?' sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin soruya verdikleri cevaplar ve

frekans dağılımları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Öğretmenlerin Araştırmanın Sekizinci Sorusuna Verdikleri Cevaplar, Frekans Dağılımları ve Yüzdeliği

Karşılaşılan sorunlar	f	%
Ders saati azlığı	5	% 9,25
Araç gereç ve materyal eksikliği	4	% 7,40
Okul fiziki şartların yetersizliği	7	% 12,96
Yaparak yaşayarak uygulama zorluğu	12	%22,22
Soyut konuların varlığı	3	% 5,55
Gerçek yaşantı uyumsuzluğu	3	% 5,55
Sınıf mevcudu	1	% 1,85
Sorun yaşamayanlar	13	%24,07
Cevap vermeyenler	6	% 11,11

Tablo 8’de görüldüğü gibi öğretmenlerin ‘Öğretmenlerin ‘Hayat bilgisi öğretim programının uygulanmasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?’ sorusu cevapları ‘*karşılaşılan sorunlar*’, ‘*sorun yaşamayanlar*’, ‘*cevap vermeyenler*’ şeklinde 3 temaya ayrılmıştır. Karşılaşılan sorunlar teması kendi içerisinde ‘*ders saati azlığı*’, ‘*araç gereç ve materyal eksikliği*’, ‘*okul fiziki şartların yetersizliği*’, ‘*yaparak yaşayarak uygulama zorluğu*’, ‘*soyut konuların varlığı*’, ‘*gerçek yaşantı uyumsuzluğu*’, ‘*sınıf mevcudu*’ 7 gruba ayrılarak incelenmiştir.

Öğretmenlerin ‘Hayat bilgisi öğretim programının uygulanmasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?’ sorusuna uygularken sorun yaşadıklarını belirten öğretmen görüşleri şu şekildedir.

‘*Ders saati azlığı*’ konusunda sorun yaşayan öğretmen görüşleri; Ö.18, Ö.19

Ö.18(kadın, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Zaman yetersiz kalıyor. Çünkü yaparak ve yaşayarak yapılacak olan bu ders için ders saati yetersiz kalıyor.

Ö.19(kadın, fakülte mezunu, 6-10 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Yaparak yaşayarak yürütülmesi gereken bir ders olduğu için program zayıf kalıyor. Zaman yetmiyor.

‘*Araç gereç ve materyal eksikliği*’ konusunda sorun yaşayan öğretmen görüşleri; Ö.44

Ö.44(erkek, fakülte mezunu, 11-15 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Araç gereç ve materyal eksikliği, fiziki ortamların yetersiz olması başlıca sorunlar sayılabilir.

‘*okul fiziki şartların yetersizliği*’ ile ilgili uygulamada sorun yaşayan öğretmen görüşleri: Ö.31

Ö.31(erkek, lisans tamamlama mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Okullarda yeterli uygulama alanları olmaması.

‘*Yaparak yaşayarak uygulama zorluğu*’ ile ilgili uygulamada sorun yaşayan öğretmen görüşleri; Ö.19

Ö.19(kadın, fakülte mezunu, 6-10 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Yaparak yaşayarak yürütülmesi gereken bir ders olduğu için program zayıf kalıyor.

‘*Sınıf mevcudu*’ ile ilgili uygulamada sorun yaşayan öğretmen görüşleri; Ö.42

Ö.42(kadın, fakülte mezunu, 11-15 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Materyal eksikliği, ortamın yetersizliği, kişi sayısı, yaşayarak, gezerek öğrenmenin sağlanması gibi faktörlerin gözden geçirilip iyileştirilmesi gerekli.

‘*Soyut konuların varlığı*’ ile ilgili uygulamada sorun yaşayan öğretmen görüşleri; Ö.33

Ö.33(kadın, fakülte mezunu, 11-15 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

İlkokul birinci sınıfta soyut kalıcı konular var. Örneğin Millî Bayramlar, bayrağa saygı gibi konular çocukların anlaması açısından zor konular.

'Gerçek yaşantı uyumsuzluğu' ile ilgili uygulamada sorun yaşayan öğretmen görüşleri: Ö.2,

Ö.2(erkek, fakülte mezunu, 1-5 yıl arası mesleki tecrübe, özel okulda çalışıyor)

Öğrendiğimiz birçok kazanımı uygulamada yapmıyoruz. En basit örneği trafik eğitimi emniyet kemeri. Çocuğun ailesi emniyet kemeri kullanmıyor iken ona bu kazanımı vermek oldukça zor, yaşları daha büyüdüğünde uygulatmak daha da zor olacaktır.

Genel olarak verilen cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan kadın veya erkek sınıf öğretmenlerinin kıdemleri ve görev yaptıkları okul türü ne olursa olsun çoğu uygulamada sorunlar yaşadıklarını yani yaparak yaşayarak eğitim etkinliklerini uygulayamadıkları görüşünde olduğu tespit edilmiştir. 'Hayat bilgisi öğretim programının uygulanmasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?' sorusuna sorun yaşadığını ifade eden öğretmen görüşleri incelendiğinde okullardaki fiziki imkânların eksikliği ve imkânların kısıtlılığından dolayı uygulama alanının olmayışı, öğrencinin öğrendiği ile gerçek hayatta karşılaştığı durumlar arasında uyumsuzluk olduğu, konu kazanımları incelediğinde özellikle 1 ve 2. sınıf seviyelerinde kazanımların soyut kaldığı öğrencilerin anlamakta güçlük çektiği tespit edilmiştir.

3.9. Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlere dokuzuncu soru olarak, 'Ortaya çıkan sorunlar sonrasında uygulayıcılara hizmet içi eğitimler verilmeli midir? Neden?' sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin soruya verdikleri cevaplar ve frekans dağılımları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

Öğretmenlerin Araştırmanın Dokuzuncu Sorusuna Verdikleri Cevaplar, Frekans Dağılımları ve Yüzdeliği

Hizmet eğitim ihtiyacı	f	%
Verilmeli		
Uygulamalı hizmet içi eğitim	28	% 51,85
Verilmemeli	20	%37,03
Daha önemli problemler giderilmeli	15	% 27,77
İmkânların yetersizliği	5	% 9,25
Cevap vermeyenler	6	% 11,11

Tablo 9'da görüldüğü gibi öğretmenlerin 'Ortaya çıkan sorunlar sonrasında uygulayıcılara hizmet içi eğitimler verilmeli midir? Neden?' sorusu cevapları 'verilmeli', 'verilmemeli' şeklinde 2 temaya ayrılarak incelenmiştir.

Öğretmenlerin 'Ortaya çıkan sorunlar sonrasında uygulayıcılara hizmet içi eğitimler verilmeli midir? Neden?' sorusuna *hizmet içi eğitim verilmeli* görüşleri şu şekildedir: Ö.10, Ö.30

Ö.10(erkek, fakülte mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

Gerçek hayatta uygulanabilirliğinin az olması. Konuyla ilgili eğitimler verilmeli. Eğitimlerin PowerPoint şeklinde değil de uygulamalı ve öğretmeni de eğitime katarak olmalıdır.

Ö.30(erkek, lisans tamamlama programı mezunu, 15 yıldan fazla mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor)

İletişim konularının güncellenerek bu yönde çeşitli eğitimler, konferanslar ve seminerler düzenlenebilir görüşündeyim.

Öğretmenlerin programı uygulamada karşılaştıkları sorunlara ilişkin hizmet içi eğitim almak isteme sebepleri arasında mesleki anlamda doyuma ulaşma, hayat bilgisi alanına hâkim olma, derslerin

işlevselliğinin artırılabilmesi olduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin 'Ortaya çıkan sorunlar sonrasında uygulayıcılara hizmet içi eğitimler verilmeli midir? Neden?' sorusuna *hizmet içi eğitim verilmemeli* görüşleri şu şekildedir: Ö.34,

Ö.34(kadın, fakülte mezunu, 11-15 yıl arası mesleki tecrübe, devlet okulunda çalışıyor))

Bazı konular öğrencinin ilgisini çekmeyebiliyor. Öğretmen bu tarz sıkıntıları kendi sınıf içerisinde çözebilir. Bununla ilgili hizmet içi eğitime gerek olmadığını düşünüyorum.

Genel olarak verilen cevaplar incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerden fakülte mezunu olup özel okullarda çalışanlar sınıf öğretmenlerinin hizmet içi eğitim almaya istekli oldukları görülmüştür. Araştırmaya katılan kadın sınıf öğretmenlerinin ise hizmet içi eğitim almayı kabul etmeyip öncelikle diğer problemlerin giderilmesi gerekliliğinden bahsettikleri görülmüştür. Öğretmenlerin programı uygulamada karşılaştıkları sorunlara ilişkin hizmet içi eğitim almak istememe sebepleri arasında hizmet içi eğitimden önce çözülmesi gereken problemlerin 'okul fiziki yapı problemleri, sınıf mevcudu problemleri, araç gereç ve materyal eksikliği' olduğunu dile getirmişlerdir. Bu problemlerin hizmet içi eğitim olarak çözüleceğini düşünmedikleri için hizmet içi almak istemedikleri söylenilebilir.

4.Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Gelişen ve değişen dünyada ilkökul dönemindeki çocuklara birey, toplum ve doğa gibi alanlarda temel bilgi ve becerileri kazandırmada Hayat Bilgisi derisinin önemi çok büyüktür. Araştırmaya katılan öğretmenlerde ilkökul ilk 3 sınıfta hayat bilgisi dersinin gerekli olduğunu savunmuşlardır. Baysal, Tezcan ve Demirtaş Nemli (2017) yaptıkları araştırmanın sonucunda çocukların ilkökula başlamasıyla birlikte yeni bir ortama girdiklerini, okul öncesi dönemden sonra yeni bir ortama girdiklerini ve aile ortamı dışında ihtiyaç duyacakları ve kullanacakları birçok beceri ya da davranışın Hayat Bilgisi dersi ile kazanılabileceğini belirterek hayat bilgisi dersinin gerekli olduğunu görüşüne varmışlardır. Gültekin ve Kılıç'ın (2015) araştırmasına katılan öğretmenlerin biri hariç geriye kalanların hepsi Hayat Bilgisi derisinin ilkökulda olması gerektiğini savunmuştur.

Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar hayat bilgisi dersi kazanımları incelendiğinde kazanım ifadesi ilk olarak 2005 programında karşımıza çıkmaktadır. Demir'e (2016) göre de önceki ve yeni (2005) programların farklılaştığı önemli ayrımlardan biri de öğrenme çıktıları için kullanılan terminolojidir. Önceki programlarda "amaç", "hedef" ve "hedef davranışlardan" bahsedilirken yeni programda "kazanım" ifadesi kullanılmıştır. 2005 yılı sonrası yapılan 2009, 2015 ve 2018 programlarında kazanım kelimesi iyice yerleşmiştir. Bu köklü değişimin asıl sebebi ülkemizde uygulanmaya çalışılan yapılandırmacı yaklaşım anlayışıdır, diyebiliriz. ERG (2005) de bu kullanımın amaç olarak yüzeysel olmadığı, aksine programın benimsediği felsefi yaklaşıma uygun bir çıkış olduğunu belirtmiştir. Son üç program kazanımlar açısından ele alındığında 2009 programında 292 kazanım, 2015 programında bu sayı yaklaşık olarak yarıya kadar indirilmiş ve 146 olmuştur. 2018 programında ise kazanım sayısı 148 olmuştur. Bu durumun asıl sebebi ise ders saatinde yapılan değişiklik olabilir. Yapılan bu değişikliklerle birlikte programın asıl uygulayıcı olan öğretmenler kazanım sayılarını yeterli bulmuşlardır.

Hayat bilgisi dersini oluşturan en önemli unsurlardan biri kazanımlar (hedef, amaç)dır. Kazanımlarda günlük hayat ile ilişkilendirmeli öğrenciyi hayata hazırlamada destek olacak nitelikte olmalıdır. Araştırma sonuçlarına göre 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı kazanımları öğrencileri hayata hazırlamada kısmen yeterli bulmuşlardır. Kazanımların öğrenciyi hayata hazırlama aşamasında eksik kaldığı söylenilebilir. Bunun birçok sebebi olabilir. Bunlar; derslerin yaparak yaşayarak işlenmemesi, öğrencinin ailesinden gereken desteği görememesi, sınıf ortamı ve sınıf mevcudu, derslerin işleniş biçimi ve öğrencilerin kişisel farklılıklarının göz ardı edilmesidir. Gülyüz (2013) araştırmasında ilkökul ilk 3 sınıfta hayat bilgisi dersi öğretimi için sınıf ortamlarının değiştirilmesi

gerektiği görüşünü savunmuştur. Baysal, Tezcan ve Demirtaş Nemli (2017) öğrenciyi hayata hazırlayan, hayatın içinde bulunan sorunlara çözüm üreten, aktif birey ve vatandaş olmayı amaçlayan bu ders, sosyal hayata hazırlamaya çalışırken alışla gelmiş sınıf ortamı içerisinde ve küçük yaş grubu ile hayatı anlatmakta güçlük yaşanabileceği görüşü vurgulanmıştır.

2009 yılında yapılan öğretim programı içerisinde Atatürkçülük konuları ‘Atatürkçülük İle İlgili Konular ve Açıklamalar’ başlığı altında verilmiş ve bu başlık içerisinde 28 kazanım bulunurken 2015 ve 2018 programlarında Atatürkçülük konuları ayrı bir başlıkta verilmemiştir. 2018 programında Atatürkçülük ile ilgili her sınıf düzeyinde bir kazanıma yer verilmiştir. Yapılan bu çalışmalara göre Atatürkçülük kazanımlarının sınırlılık içerdiğini söylemek yanlış olmaz. Çünkü 2009 programında yer alan Atatürkçülük konuları 2015 ve 2018’de yer almamıştır (Tay ve Baş, 2015). Demir (2016) Hayat Bilgisi öğretim programının değiştirilmesi gerekçelerine dair öğretmen adayı görüşlerini ele aldığı araştırmasında öğretmen adayları vatanın birliği, bütünlüğü ve bölünmezliği, Atatürk ve Cumhuriyet’in değerine ilişkin kazanımlar, Türk bayrağı, İstiklal Marşı ve Andımız ile ilgili kazanımlar olması yönünde görüş belirtmişlerdir. Tezcan’a (2011) göre de eğitimin tüm kademelerinde, öğrencilerin Atatürk ilke ve inkılâplarına, Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirilmesi” gerekmektedir.

Eğitim politikalarının toplumun ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda Türkiye’de ve dünyadaki gelişmeler ve değişimler dikkate alınarak gelişen dünyaya ayak uydurabilecek bir hale getirilmesi gerekir.

Ders içi konu ve kazanımlar, anlamayı, sorgulamayı ve en önemlisi eleştirel düşünmeyi esas almalıdır. Bunun yanı sıra, öğrencide, öğrenmeye karşı merakı artırmak için, öğrenilen konuların gerçek yaşama uygunluğunun sağlanması gerekmektedir.

Atatürkçülük konu kazanımları gözden geçirilmeli, milli birlik ve beraberlik, vatanın birliği ve bölünmez bütünlüğü konuları tekrar düzenlenmelidir. Bu bağlamda kazanımlarla yönelik araştırmalar yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Baysal, Z.; Nurdan Tezcan Ö. ve Nemli, B. (2017). Hayat Bilgisi ders bütünlüğünün ve gerekliliğinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Dicle üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30,476-492.
- Binbaşıoğlu, C. (2003). *Hayat bilgisi öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Demir, M. K. (2016). Hayat Bilgisi öğretim programının değiştirilmesi gerekçelerine dair öğretmen adayı görüşleri. *International Journal of Social Science* Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3543>. 47. 157-171.
- ERG. (2005). Yeni öğretim programlarını inceleme ve değerlendirme raporu, Erişim tarihi: 25.04.2015.http://ilkogretimonline.org.tr/vol5say1/yenimufredat_raporu%5B1%5D.pdf
- Gulev, D. (2008). *Biyoloji öğretmen adaylarının biyoloji konularındaki kavram yanlışları, biyoloji öğretimine yönelik öz yeterlik inançları ve tutumları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gültekin, M., ve Kılıç, Z. (2015). Hayat bilgisi dersinin sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersleri bakımından işlevselliği incelenmesi. *International Journal of Curriculum and Instructional Studies (İjocis)*, 4(8), 85-98.
- Gözütok, D. (2003). Türkiye’de program geliştirme çalışmaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 160, 44-64.

- Hızlı Alkan, S. (2016). *Uygulanan hayat bilgisi öğretim programının yerelleşmesine yönelik ihtiyaç analizi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Kalfacı, Ö. (2017). *Hayat bilgisi dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Ordu ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- MEB. (1926). *İlkokul programı*. İstanbul: MEB.
- MEB. (2009). *İlköğretim 1. 2. ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB. (2015). *İlkokul 1. 2. ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı*. Ankara: MEB
- MEB. (2018). *İlkokul 1. 2. ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı*. Ankara: MEB
- Miles, M.B., and Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.), California: Sage Publications.
- Tay, B. ve Baş, M. (2015). 2009 ve 2015 yılı hayat bilgisi dersi öğretim programlarının karşılaştırılması. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 341-374.
- Türkyılmaz, A. (2011). *İlköğretim hayat bilgisi dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi (Balıkesir ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Balıkesir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, G. (2007). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması deneyimlerinin fen öğretimi öz yeterlik ve sınıf yönetimi inançlarına olan etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.